

CIMBALOMKÉSZÍTŐ ÉS -JAVÍTÓ

SZAKMAISMERTETŐ INFORMÁCIÓS MAPPA

Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program
(HEFOP) 1.2 intézkedés

„Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése”

CIMBALOMKÉSZÍTŐ ÉS -JAVÍTÓ

Feladatok és tevékenységek

Bevezető

A cimbalom ütéssel megszólaló viszonylag nagytestű, húros hangszer. Ez a hangszer Magyarországon honosodott meg legjobban.

A régi asszír birodalom fővárosának - Ninivének - romjai közül felszínre kerültek olyan emlékek, amelyek megőrizték számunkra a cimbalom legrégebbi őseinek alakját. Ez az „Aszsír” elnevezésű hangszer éppúgy, mint a cimbalom, vízszintes fekvésű volt, aki játszott rajta csípőjéhez erősítette. A húrokat, amelyeknek végei szabadon csüngtek le, a jobb kéz verőjével szólaltatták meg.

A cimbalom másik őse a pszaltérium, amelynek különböző válfajait szinte minden ókori népnél megtaláljuk. A játékos pengetőkkel - rendszerint tollból készültekkel - szólaltatta meg a hangszert, ha szükséges volt a zúgás elfojtása, tenyerével lefogta a húrokat. A pedál nélküli cimbalmonokon a játékosnak ma is ez az egyetlen tompítási lehetősége. A pszaltérium mindenféle átalakítás nélkül ugyanúgy megszólaltatható volt verő segítségével, mint a pengetés által. Nem lehet megállapítani, hogy mikor lett a pszaltériumból cimbalom.

Valószínűleg a kétféle megszólaltatási mód - pengetés, ütés - oka, hogy a görög tympanon szó - ami ütőhangszert jelent - a cimbalom szó alakjában a pszaltériumhoz kapcsolódik. A XVII. században egy Hebenstreit nevű német muzsikusz szerkesztett egy cimbalomszerű hangszert, amit lágú ütőkkel szólaltatott meg, és ha közvetve is, de hozzájárult a zongora kalapácsok felfedezéséhez.

A cimbalom Magyarország zenei történetében már a XII. században is megtalálható. Valószínű, hogy Anonymus idejében, de a régebbi időkre visszamenően emlegetett hárfaszerű és citeraszerű hangszerek között is ott volt a cimbalom őse.

Az hogy a cimbalom híres magyar hangszer lett, az Schunda Vencel József nevéhez fűződik. A cimbalmot lábakkal, később 1874-ben pedállal szerelte fel és ezzel elérte, hogy a húrok ne zengjenek egybe és tompítók segítségével a hangok tisztán hangozzanak.

A cimbalmot azonban csak idősebb Bohák Lajosnak sikerült a mai alakjára, hangjára tökéletesíteni 1939-ben. Számításokkal és kísérletekkel megállapította a húrok pontos méreteit és helyét. Korszerűsítette a rezonánst.

A hangterjedelmet négy és fél oktávról 5 kromatikus oktávra bővítette ki. Ifj. Bohák Lajos cimbalmai továbbfejlesztették a tradíciót és ma a világ minden részében hirdetik a magyar cimbalomkészítés egyedülállóan magas színvonalát.

Mit csinál a cimbalomkészítő és -javító?

A cimbalom a magyar népzeneben igen kedvelt hangszer. Hangzásával különleges hangulatot áraszt, maradandó élményt nyújt. Szerkezete hasonlít a zongoráéhoz, de annyiban különbözik, hogy nincsenek billentyűi, sem pedig mechanikával működtethető kalapácai. A cimbalom asztal formájú, trapéz alakú keretére feszített húrjait két ütővel kell megszólaltatni. A zenei hangot a kifeszített húrok rezgése hozza létre ütés útján.

A cimbalom és tartozékainak saját tervek, munkahelyrajzok, sablonok alapján gépi és kézi szerszámokkal történő készítése, javítása, az új és javított hangszerek intonálása és hangolása a cimbalomkészítő szakmunkás feladata.

A cimbalom készítése

A szakmai tevékenység munkafeladatai közül a legjellemzőbb a hangversenycimbalom alkatrészeinek egyedi elkészítése, összeépítése, hangolása.

A szakmunkás tevékenysége kettős jellegű: egyfelől új hangszereket készít, másfelől elvégzi a régiék javítását, karbantartását, felújítását. Mind az új cimbalom elkészítése, mind a javítás során felhasználja a fémek és a fa alapvető megmunkálási módjait, működteti a megmunkáló gépeket.

A cimbalom a fa és a fémanyagok kombinált felhasználásával készül.

A szakmunkás először kiválasztja a legjobb faanyagot, majd a tervnek megfelelően elkészíti és összeállítja a hangszertestet. Kidolgozza a hangszer felületét: csiszolja, pácolja, fényezi. Száradás után beépíti a húrtartókat és a fonott húrokat. A hangszert felhangolja.

A feladatok elvégzéséhez zenei hallásra, kezűgyességre, ötletességre van szükség. A gondosan elvégzett munka mellett fontos a pontosság is.

A hangszer megszólaltatásához szükséges verők általában külön készülnek vagy a megrendelők saját maguk készítik.

Az előállított termékek alapanyagai:

bükk (gőzölt), hársfa, jávor, fenyő, diófa díszek, faragások, díszlécek, furnér, enyvezett lemez.

A felhasznált segédanyagok:

öntöttvas, húzott, hengerelt acél, fa és metrikus csavarok, politúr, lenolaj, lakkok, hígítók, polírpaszta, ragasztók, műgyanta ragasztók, csontenyv.

A cimbalomkészítő szakmunkás sokféle kézi és gépi eszközt használ.

Ezek közül a legfontosabb kézi eszközök:

gyaluk, fűrészek, fűrők, ráspolyok, kalapácsok, fogók, szögmérők, derékszögek, sablonok, vésők, szorítók, húrfonó készülékek, enyvezőékek, hangolókulcs, faragókés, hangoló gépek.

Gépek, berendezések:

gépesített kéziszerszámok, faipari megmunkálógépek.

Munkahely, munkakörnyezet

A munka kedvező körülmények között, zárt műhelyben folyik.

A munkáját önállóan, álló, hajlott, ülő testhelyzetben könnyű, részben közepesen nehéz fizikai igénybevétel mellett végzi a szakmunkás.

Közvetlen baleseti veszély nincs, azonban kézsérülés figyelmetlenségből előfordulhat.

Kapcsolat

Munkája során a következő személyekkel kerülhet kapcsolatba:

- ◆ munkatársakkal,
- ◆ üzemvezetővel,
- ◆ tulajdonossal,
- ◆ mesterrel (tanulókkal foglalkozik),
- ◆ szállítókkal,
- ◆ tanulókkal,
- ◆ esetenként a megrendelőkkel (művészekkel).

Érdeklődés

Senki sem tud elégedett lenni a munkájával, ha az nem találkozik valamilyen mértékben az érdeklődési körével.

A cimbalomkészítő szakmához a legfontosabb érdeklődési területek:

- ◆ formákkal, vonalakkal végzett munka,
- ◆ kézi erővel, szerszámokkal végzett munka.

Szabadban végzett munka	Növényekkel, állatokkal foglalkozni	Embernek között dolgozni	Teszt erő kell hozzá	Formákkal, vonalakkal végzett munka	Kézi erővel, szerzőmunkával végzett munka	Technikai feladatokkal	Irodában dolgozni	Embernek segíteni	Eladni, vásárolni	Tiszta környezetben dolgozni	Gépekkel összaszórni és javítani	Automata gépekkel dolgozni	Fémmel dolgozni	Elektronika készülékekkel dolgozni	Építőiparban dolgozni	Laboratóriumban dolgozni
				X	X											

Követelmények

Fizikai követelmények:

- ◆ esztétikai érzék,
- ◆ szemmérték, arányérzék,
- ◆ átlagon felüli hallásélesség,
- ◆ biztoskezüség,
- ◆ megfigyelőképesség,
- ◆ mechanikai és technikai készség.

Munkavégzést akadályozó korlátok

Kizáró ok, ha a munkavállaló:

- ◆ karok, kezek, ujjak használatát igénylő munkát nem végezhet,
- ◆ könnyű fizikai munkát nem végezhet.

Szakképzés

A tanulóknak rendszerbe foglaltan el kell sajátítaniuk mindazokat az elméleti, fizikai és műszaki ismereteket, amelyek a gépek, berendezések, hangszerek elvi és gyakorlati

működésének megértéséhez szükségesek. Ezek az ismeretek egyúttal kapcsolódnak a berendezések működésének ismeretéhez is.

A szakelméleti ismeretek követelményrendszere a gyakorlati oktatás anyagára épül.

Alapszakmai gyakorlati követelmények

A tanulók tudjanak részt venni a hangszer előállításához, javításához szükséges technológiai folyamatok megvalósításában: a szakma körébe eső fa- és fémipari műveletek, alpműveletek előkészítése, elvégzése és ellenőrzése útján.

Tudják a szerszámokat, eszközöket, segédeszközöket, gépeket, segéd-berendezéseket kiválasztani, szakszerűen használni és alkalmazni.

A munkaterv méreteinek, minőségi követelményeinek megfelelő mérő és ellenőrző eszközöket tudják megválasztani, azokkal tudjanak mérni és ellenőrzést végezni.

A szakmában előforduló és felhasználásra kerülő alap és segédanyagokat tudják kiválasztani, előkészíteni és a technológiai utasításnak megfelelően használni.

Tudjanak egyszerű anyagvizsgálatokat elvégezni. Szerezzenek megfelelő ismereteket és gyakorlatot a műszaki dokumentációk értelmezésében, használatában.

Tudják a munkatárgy elkészítésének, megmunkálásának, javításának folyamatát műveletekre bontani, és a leggazdaságosabb sorrendet meghatározni.

Szerezzenek kellő jártasságot a munka és a munkahely önálló megszervezésében.

Fejlődjön ki a helyes szakmai-műszaki gondolkodás-készségük, tudják a selejtek okait feltárni, a selejtet felismerni, és azt megelőzni.

Minden tevékenységükben érvényesüljön a munkavédelmi ismeretek tudatos alkalmazása. Ismerjék a balesetelhárító és egészségvédelmi óvó rendszabályokat, és tűzrendészeti előírásokat, azokat tudatosan tartásuk be.

Tudatosodjon bennük az elmélet és a gyakorlat kapcsolata, váljon szokásukká, hogy a szakmai tevékenységeket elméletileg indokolni tudják.

Szakmai gyakorlat terén a követelmények a következők

Tudjanak részt venni a cimbalom előállításához, javításához szükséges - következő-technológiai folyamatok megvalósításában, a szakma körébe eső műveletek,

alapműveletek, munkafázisok előkészítése, elvégzése és ellenőrzése útján. A szakmai jártasság a következő munkafázisokban fontos:

- ◆ a fa legjobb és legszebb részeinek kiválasztása, a Rezonáns tető, fenék és tőkék készítése, ráma és tartozékok készítése,
- ◆ a hangszerrest készítése, összeállítása,
- ◆ szögrajz szerkesztése,
- ◆ húrláb készítés kiosztása
- ◆ húrok fonása, a hangszer húrozása,
- ◆ húrméretezés elkészítése minden típushoz,
- ◆ a hangszer felületének kidolgozása, fényezése,
- ◆ hangolás
- ◆ minden típusú cimbalom generál javítása.

A szakképesítés OKJ azonosító száma: 52 5293 08

A szakképesítés megnevezése: Hangszerkészítő és -javító (cimbalom).

Az iskolai rendszerű szakképzés képzési időtartama:

Évfolyamok száma:	3
Képzési idő:	2200 óra
Elmélet aránya:	20 %
Gyakorlat aránya:	80 %
Iskolai előképzettség:	középiskolai végzettség

Kizárólag iskolai rendszerű szakképzésben szerezhető meg a szakképesítés.

A szakmával kapcsolatos további információk részletesen a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet: www.nive.hu honlapján található, Szakképzési dokumentumok címszó alatt.

Szakmai gyakorlat és szakmai továbbképzés az Európai Unióban

Az alábbi honlapon különböző nemzeti és nemzetközi oktatási-képzési pályázati programok találhatók. Így többek között az Európai Bizottság Socrates oktatási, és Leonardo da Vinci szakképzési programjai, valamint a felsőoktatásban résztvevők közép-európai CEEPUS programja.

A honlap információt nyújt a felsőoktatási rendszereket támogató Tempus III. és az Erasmus Mundus programokról, valamint az Európai Unió Kutatási és Technológiafejlesztési Keretprogramjának lehetőségeiről.

Elérhetőség: www.tka.hu

Kereseti lehetőségek:

Az egyes foglalkozások átlagkereseti statisztikáját – több évre visszamenőleg – az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapján teszi közzé, a Statisztika menüpontban (egyéni bérek és keresetek statisztikája).

Elérhetőség: www.afsz.hu

Elhelyezkedési lehetőségekről tájékozódhat az Állami Foglalkoztatási Szolgálat kirendeltségein, a www.afsz.hu internetes elérhetőségen, vagy mobiltelefonon a <http://wap.afsz.hu> linken.

Kiadja: Foglalkoztatási és Szociális Hivatal

Felelős kiadó: Pirisi Károly főigazgató

Készült 1999-ben. Aktualizálva 2008-ban az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával.

A jelen dokumentum tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság a tárgyra vonatkozó hivatalos véleményét.